

Niniejszy dokument nie stanowi doręczenia w trybie art. 15 zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (Dz.U.2021, poz. 1842)

Sygn. akt I ACa 341/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lipca 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Marek Boniecki
Protokolant:	st. sekr. sąd. Beata Zaczyk

po rozpoznaniu w dniu 22 lipca 2021 r. w Krakowie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa: A. C., S. C. i I. C.

przeciwko T. S.A.

w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 29 listopada 2019 r. sygn. akt I C 1664/18

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od pozwanej na rzecz każdego z powodów kwoty po 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt I ACa 341/20

Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z 22 lipca 2021 r.

Wyrokiem z 29 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy w Kielcach: I. zasądził od T.S.A. w W. (dalej: pozwana) na rzecz S. C. kwotę 115.000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 29 listopada 2019 r. do dnia zapłaty; II. zasądził od pozwanej na rzecz S. C. kwotę 60.207,54 zł tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 29 listopada 2019 r. do dnia zapłaty; III. oddalił powództwo S. C. w pozostałym zakresie; IV. zasądził od pozwanej na rzecz S. C. 3600 zł tytułem kosztów procesu; V. zasądził od pozwanej na rzecz I. C. kwotę 117.500 zł tytułem zadośćuczynienia

z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 29 listopada 2019 r. do dnia zapłaty; VI. zasądził od pozwanej na rzecz I. C. kwotę 50.000 zł tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 29 listopada 2019 r. do dnia zapłaty; VII. oddalił powództwo I. C. w pozostałym zakresie; VIII. zasądził od pozwanej na rzecz I. C. 2327,68 zł tytułem kosztów procesu; IX. zasądził od pozwanej na rzecz A. C. kwotę 117.500 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 29 listopada 2019 r. do dnia zapłaty; X. zasądził od pozwanej na rzecz A. C. kwotę 50.000 zł tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 29 listopada 2019 r. do dnia zapłaty; XI. zasądził od pozwanej na rzecz A. C. kwotę 12.376 zł tytułem renty za okres od 1 lipca 2018 r. do 30 listopada 2019 r., z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 29 listopada 2019 r. do dnia zapłaty; XII. zasądził od pozwanej na rzecz A. C. tytułem renty kwoty po 728 zł miesięcznie, począwszy od miesiąca grudnia 2019 r., płatne w terminie do 10 dnia każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, do dnia zapłaty; XIII. oddalił powództwo A. C. w pozostałym zakresie; XIV. zasądził od pozwanej na rzecz A. C. 2.678,39 zł tytułem kosztów procesu oraz orzekł o nieuiszczonych kosztach sądowych (pkt XV).

Sąd Okręgowy poczynił ustalenia faktyczne szczegółowo zaprezentowane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (k. 538-541), które Sąd odwoławczy przyjął za własne.

W ustalonym przez siebie stanie faktycznym, po dokonaniu analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego, Sąd pierwszej instancji uznał powództwa za częściowo uzasadnione w kontekście przepisów: art. 822 §1 i 5 k.c., art. 446 k.c. w zw. z art. 436 § 2 k.c. w zw. z art. 415 k.c., przyjmując, że:

- bezsporna była w sprawie odpowiedzialność pozwanej co do zasady;
- nie zasługiwał na uwzględnienie podniesiony zarzut przyczynienia się bezpośrednio poszkodowanego w wypadku komunikacyjnym do powstania szkody (art. 362 k.c.), albowiem wbrew twierdzeniom pozwanej miał on zapięte pasy bezpieczeństwa w momencie zdarzenia;
- żądania o zapłatę zadośćuczynienia w całości zasługiwały na uwzględnienie, zważywszy na rozmiar krzywdy doznanej przez każdego z powodów, należących jako żona i dzieci do kręgu osób najbliższych tragicznie zmarłemu w wypadku komunikacyjnym;
- wypłacone powodom tytułem zadośćuczynienia kwoty w postępowaniu likwidacyjnym (niezasadnie pomniejszone nadto o 50% przyczynienie się) nie stanowiły odpowiednich kwot w rozumieniu przepisu art. 446 §4 k.c.
- uzasadnione w świetle art. 446 §3 k.c. były również żądania odszkodowań z tytułu pogorszenia się sytuacji życiowej powodów po śmierci M. C., a nadto w przypadku S. C. z tytułu kosztów pogrzebu i nagrobka;
- za zasadne co do kwoty 728 zł na miesiąc uznać należało wywodzone z art. 446 §2 k.c. roszczenie rentowe A. C., którego koszty utrzymania szacować trzeba było na poziomie 1800 zł miesięcznie, a renta przyznana przez zakład ubezpieczeń na poziomie 172 zł miesięcznie okazała się rażąco niska;
- odnośnie do żądania zasądzenia skapitalizowanej renty na rzecz A. C., nie było ono zasadne za okres od 1 sierpnia 2015 roku do 30 czerwca 2018 roku, albowiem w tym czasie przejęta po M. C. działalność gospodarza dobrze funkcjonowała; sytuacja zmieniła się od 1 lipca 2018 roku, kiedy przedsiębiorstwo przestało przynosić dochód; z tych względów żądanie skapitalizowanej renty było zasadne co do kwoty 12.376 zł, tj. za okres od 1 lipca 2018 roku do 30 listopada 2019 roku (17 miesięcy po 728 zł).

Wyrok powyższy zaskarżyła apelacją pozwana w punktach: I – co do kwoty 70.000 zł, II - w zakresie zasądzenia stosownego odszkodowania dla powódki co do kwoty 10.000 zł, a w zakresie zasądzonych odszkodowań dotyczących kosztów pogrzebu co do kwoty 4083 zł, V - co do kwoty 60.000 zł, VI - co do kwoty 10.000 zł, IX - co do kwoty 60 000 zł; X - co do kwoty 10.000 zł, XI - w całości, XII - ponad kwotę renty w wysokości 248 zł miesięcznie, IV, VIII, XIV – w zakresie zasądzonych od pozwanej na rzecz powodów kosztów postępowania, XV ppkt 3 - w zakresie zasądzonych od pozwanego kosztów na rzecz Skarbu Państwa.

Apelująca zarzuciła naruszenie: 1) art. 446 §4 k.c. - poprzez nieodpowiednią ocenę kryteriów ustalania wysokości zadośćuczynienia dla powodów, skutkującą przyjęciem, że kwota 130.000 zł zasądzona dla każdego z powodów jest sumą odpowiednią z tytułu zadośćuczynienia za doznaną przez powodów krzywdę w związku z tragiczną śmiercią męża i ojca powodów, gdy tymczasem tak ustalone zadośćuczynienie w tej wysokości zdaniem skarżącego jest nadmiernie wygórowane i winno wynosić po 100.000 zł dla każdego

z powodów, nadto poprzez nieuwzględnienie przy ustalaniu wysokości tegoż zadośćuczynienia, że powodowie otrzymali w ramach orzeczenia w sprawie (...) Sądu Rejonowego w S. kwoty nawiazki w wysokości 20 000 zł S. C. i po 10 000 zł A. C. i I. C.; 2) art. 362 k.c. - poprzez błędne przyjęcie, że poszkodowany nie przyczynił się do powstania szkody wskutek podróżowania bez zapiętych pasów bezpieczeństwa, na podstawie łącznej opinii biegłego G. L. i B. C., sporządzanej w sprawie niniejszej, pomimo sprzecznych wniosków zawartych w tej opinii z wnioskami z opinii sporządzonej przez biegłego J. C. (1) na potrzeby sprawy karnej o sygnaturze(...) dotyczącej tego zdarzenia, przy jednoczesnym braku badania tych rozbieżności, pomimo wniosku pełnomocnika pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii sprawdzającej, a w konkluzji błędne przyjęcie, że brak zapiętych pasów winien skutkować ustaleniem przyczynienia się poszkodowanego J. C. (2) co najmniej w wysokości 20%; 3) art. 446 § 1 k.c. - poprzez przyjęcie, iż powódce S. C. należy się zwrot kosztów pogrzebu w kwocie 6124,54 zł, w sytuacji gdy 20% przyczynienie się zmarłego do szkody winno skutkować obniżeniem tej kwoty o 20%; 4) art. 446 §3 k.c. - poprzez przyjęcie, iż każdemu z powodów należy się stosowne odszkodowanie w kwocie po 50.000 zł, w sytuacji gdy 20% przyczynienie się zmarłego do szkody winno skutkować obniżeniem tych kwot o 20%; 5) art. 446 §2 k.c. - poprzez przyjęcie, że powodowi A. C. tytułem skapitalizowanej renty należy się kwota 12.367 zł, przy przyjęciu, że miesięczna renta przysługująca powodowi za okres od 1-7-2018 do 30-11-2019 to kwota 728 zł, przy pominięciu, iż powód otrzymał już z tego tytułu od pozwanego łącznie kwotę w wysokości 5504 zł wypłacaną w okresie od 15 listopada 2015 roku do 1 lipca 2018 roku po 172 zł, jak również, że w tym okresie roszczenie rentowe powoda było nadal w części realizowane przez pozwanego poprzez comiesięcznie wypłacaną kwotę 172 zł i wypłatę renty z ZUS na poziomie 444 zł miesięcznie, jak również, że roszczenie to winno być obniżone o 20% przyczynienie się poszkodowanego do szkody; 6) art. 446 §2 k.c. - poprzez ustalenie miesięcznej wysokości renty przysługującej powodowi A. C. na poziomie 728 zł miesięcznie, w sytuacji gdy winno ono być obniżone w pierwszej kolejności o 20% przyczynienie się poszkodowanego oraz bieżące wypłaty z ZUS dla powoda; 7) art. 233 §1 k.p.c. - przez wywiedzenie z zebranego materiału dowodowego błędnych wniosków skutkujących częściowym uwzględnieniem powództwa bez rozliczenia stopnia przyczynienia się J. C. (2) do powstania szkody, otrzymanych nawiazek przez powoda, które w części spełniają obecnie funkcję odszkodowawczą, nieuwzględnienia wpłat dokonanych przez pozwanego w toku trwania procesu i przed jego wszczęciem na rzecz powoda A. C. tytułem renty po ojcu, ustaleniem renty dla powoda A. C. bez uwzględnienia kwota otrzymywanych przez powoda z tego tytułu z ZUS tytułem świadczeń rentowych.

W konkluzji skarżąca wniosła o: zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa co do kwoty 242.219 zł, orzeczenie o kosztach procesu zgodnie z zasadą proporcjonalności; na podst. art. 381 k.p.c. dopuszczenie dowodu z prawomocnego wyroku wraz z uzasadnieniem SR w O. wydanego w sprawie (...) z powództwa W. C. (1) i W. C. (2) o zapłatę zadośćuczynienia po śmierci J. C. (2), gdzie na podstawie tej samej opinii J. C. (1) sporządzanej na potrzeby sprawy karnej dotyczącej tego zdarzenia, Sąd ustalił 20% przyczynienia się poszkodowanego J. C. (2), ustalając, iż podróżował on bez zapiętych pasów bezpieczeństwa; na podst. art. 382 k.p.c. dopuszczenie dowodu z opinii sprawdzającej zespołu biegłych z zakresu rekonstrukcji wypadków samochodowych i patomorfologii na okoliczność ustalenia, czy J. C. (2) w dniu zdarzenia miał zapięte pasy bezpieczeństwa i ustalenia stopnia przyczynienia się poszkodowanego do szkody.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy prawidłowo, z poszanowaniem reguł wyrażonych w przepisie art. 233 §1 k.p.c. ustalił stan faktyczny sprawy, co sprawiło, że Sąd Apelacyjny przyjął go za własny.

Jakkolwiek skarżąca podniosła zarzut naruszenia ww. przepisu, to treść tegoż zarzutu dotyczy w istocie kwestii materialnoprawnych, a nie ustaleń faktycznych. Przypomnieć w tym miejscu należy, że sąd odwoławczy jest związany zarzutami o charakterze procesowym (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55), co oznaczać powinno w okolicznościach badanej sprawy, że ustalenia faktyczne stanowiące podstawę zaskarżonego orzeczenia nie zostały skutecznie w apelacji zakwestionowane.

Gdyby jednak przyjąć, że drugi z zarzutów apelacji w istocie dotyczył wadliwych ustaleń faktycznych (choć zarzucono w nim naruszenie art. 362 k.c.), to i tak uznać należałoby go za bezzasadny. Przede wszystkim podkreślić należy, że apelacja wniesiona została po 7 listopada 2019 r., co oznacza, że powinna spełniać także wymogi określone w art. 368 §1¹ k.p.c. Apelująca zatem, kwestionując podstawę faktyczną, winna wskazać fakty ustalone przez Sąd pierwszej instancji niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy lub istotne dla rozstrzygnięcia fakty nieustalone przez ten Sąd. Tego wywiedziony środek odwoławczy nie zawiera. Kluczowe bowiem dla kwestii przyczynienia się bezpośrednio poszkodowanego w wypadku drogowym miało być ustalenie, czy w momencie zdarzenia miał on zapięte pasy bezpieczeństwa. Tymczasem żaden z zarzutów zagadnienia tego nie podnosi, powołując się ogólnie na przyczynienie. Już zatem z przyczyn natury proceduralnej brak jest podstaw do podważania jakichkolwiek ustaleń Sądu Okręgowego.

Niezależnie od powyższego zarzut przyczynienia się J. C. (2) do powstania szkody był bezzasadny. Wyjść należy od tego, że to na stronie pozwanej spoczywał ciężar wykazania tej okoliczności w procesie (art. 6 k.c. w zw. z art. 362 k.c.). Tymczasem przeprowadzona w sprawie łączna opinia biegłych z zakresu medycyny wypadkowej oraz ruchu drogowego i wypadków samochodowych nie dała podstaw do przyjęcia, że poszkodowany przyczynił się do szkody. Co więcej, stwierdzono, że w czasie zdarzenia „najpewniej miał zapięte pasy bezpieczeństwa”. Wnioski opinii pisemnej podtrzymane zostały przez biegłych na rozprawie. Wyjaśniono przy tym, że użycie sformułowania „najpewniej” związane było z faktem, że biegli nie badali pojazdu bezpośrednio po zdarzeniu, co oczywiście obecnie jest niemożliwe. Wskazano jednocześnie na brak podstaw do przyjęcia, że przed zdarzeniem wadliwy był układ techniczny napinaczy pirotechnicznych, a jedynie w takim przypadku rozważać można by było niezapięcie pasów bezpieczeństwa, w kontekście bezspornego faktu ich przecięcia celem wydobycia z pojazdu poszkodowanego. Wskazać w tym miejscu należy, że skarżąca nie sformułowała zarzutu wadliwej oceny przez Sąd pierwszej instancji opinii biegłych, co przy procesowym charakterze takiego zarzutu zwalnia Sąd odwoławczy od kontroli instancyjnej w tym zakresie. Ubocznie zatem jedynie podnieść trzeba, że ocenę tę Sąd Apelacyjny podziela.

Skarżąca nie skorzystała także z możliwości poddania kontroli instancyjnej postanowienia Sądu Okręgowego o oddaleniu wniosków dowodowych w zakresie opinii innych biegłych oraz zeznań świadka. Warunkiem koniecznym przeprowadzenia oceny niezaskarżalnego postanowienia na podstawie art. 380 k.p.c. przez sąd drugiej instancji jest zamieszczenie w środku zaskarżenia wniosku w tym przedmiocie. Jeżeli w sprawie występuje zawodowy pełnomocnik, wniosek powinien być sformułowany jednoznacznie, gdyż nie ma podstaw do przypisywania pismom wnoszonym przez takiego pełnomocnika treści wprost

w tych pismach niewyrażonych. W braku takiego wniosku przeprowadzenie kontroli nie jest dopuszczalne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 25.10.2017 r., II PZ 23/17). W tym kontekście nie mógł zostać uwzględniony także wniosek o dopuszczenie dowodu z nowej opinii przed Sądem Apelacyjnym, albowiem był on spóźniony w rozumieniu art. 381 k.p.c. Podobnie ocenić należało wniosek dowodowy w zakresie dokumentu w postaci wyroku Sądu Rejonowego w O.. Orzeczenie to nie było znane Sądowi Apelacyjnemu z urzędu,

a skarżąca nie dostarczyła przekonujących argumentów ku temu, aby uznać, że nie mogła zaoferować tego dokumentu w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Niezależnie od tego omawiany wyrok w zakresie ustalonego przyczynienia nie korzysta z mocy wiążącej

w rozumieniu art. 366 k.p.c., tym bardziej że jak słusznie zauważył Sąd pierwszej instancji, stwierdzenie przyczynienia nie musi skutkować obniżeniem świadczeń odszkodowawczych,

a jest jedynie warunkiem wstępnym do zastosowania art. 362 k.c.

Zaskarżony wyrok nie narusza prawa materialnego, szczególnie w zakresie wskazanym w apelacji.

W konsekwencji fiaska podważenia ustalenia Sądu Okręgowego w zakresie braku przyczynienia, nieskuteczne okazać musiały się zarzuty oparte na tej okoliczności (pkt. 2, 3, 4, częściowo 5 i 6).

Przy określaniu sum zadośćuczynień nie doszło do obrazy art. 446 §4 k.c.

W powoływanym przepisie ustawodawca wskazał, że suma pieniężna przyznana tytułem zadośćuczynienia ma być odpowiednia, nie precyzując jednak zasad ustalania jej wysokości. Nie ulega wątpliwości w kontekście kompensacyjnego charakteru zadośćuczynienia, że

o wysokości tej każdorazowo decydować będzie rozmiar krzywdy doznanej przez poszkodowanego. Niedający się wymierzyć ściśle charakter krzywdy sprawia, że ustalenie jej rozmiaru, a tym samym i wysokości zadośćuczynienia, zależy od oceny sądu, która powinna uwzględniać całokształt okoliczności. Przykładowo wymienić należy tu rozmiar doznanych cierpień, wiek poszkodowanego, trwałość następstw zdarzenia, stopień bliskości ze zmarłym. Podkreślenia także wymaga, że korygowanie przez sąd odwoławczy wysokości zasądzonego zadośćuczynienia uzasadnione jest tylko wówczas, gdy sąd pierwszej instancji przy ustalaniu tejże sumy nie uwzględnił wszystkich istotnych okoliczności mających wpływ na rozmiar krzywdy, ewentualnie przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie jako rażąco wygórowane lub rażąco niskie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2000 r., II CKN 651/98). W badanej sprawie do ww. uchybień nie doszło. Skarżąca nie wskazuje nawet, które z elementów krzywdy zostały przez Sąd przeszacowane tudzież nienależnie uwzględnione.

Niesłusznie powołuje się także pozwana na fakt przyznania powodom nawiazek

w postępowaniu karnym. Gdyby świadczenia te zostały wypłacone poszkodowanym należałoby je uwzględnić, niemniej skarżącej nie udało się okoliczności takiej wykazać,

a została ona kategorycznie zakwestionowana przez powodów.

Nieskutecznie skarżąca powołuje się również na fakt wypłacenia A. C. świadczeń rentowych w wysokości 5504 zł za okres od 15 listopada 2015 r. do 1 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy w punkcie XI zaskarżonego wyroku zasądził skapitalizowaną rentę na rzecz tego powoda za okres od 1 lipca 2018 r. do 30 listopada 2019 r., a w punkcie XII rentę od grudnia 2019 r. Z uzasadnienia wynika z kolei, że Sąd Okręgowy uznał, że w roszczenie rentowe nie przysługiwało synowi zmarłego we wcześniejszym okresie. Fakt, że zakład ubezpieczeń świadczenie takie spełniał, pozostaje bez wpływu na obowiązek zaktualizowany w innym czasie. Apelująca nie sformułowała zarzutu potrącenia świadczenia nienależnego, choć i tak w okolicznościach badanej sprawy uznać należałoby go za bezzasadny w świetle art. 411 pkt 2 k.c.

Prawidłowe było również rozstrzygnięcie w przedmiocie wysokości renty należnej A. C.. Oczywiście świadczenie z ubezpieczenia społecznego powinno być uwzględniane przy rozstrzygnięciu o rencie należnej na podst. art. 446 §2 k.c. Nie chodzi tu jednak o działanie czysto matematyczne, a to chociażby ze względu na brak możliwości ścisłego wykazania usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego, a jedynie odpowiednie zmniejszenie. Przede wszystkim jednak podnieść należy, że jakkolwiek Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął (co zresztą nie było kwestionowane), że koszty utrzymania małoletniego A. C. mogły wynosić około 1800 zł miesięcznie, to nie sposób już zgodzić się z tym, że obowiązek ich pokrywania powinien spocząć na obu rodzicach równomiernie. Wysokość zobowiązania tak alimentacyjnego z art. 135 §1 k.r.o., jak i odszkodowawczego z art. 446 §2 k.c. ściśle związana jest przecież z możliwościami majątkowymi zobowiązanego alimentacyjnie. Jak wynika z prawidłowych ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, to na zmarłym spoczywał główny ciężar utrzymania rodziny, jego dochody były wielokrotnie wyższe niż żony. W tych okolicznościach to A. C. powinien w znakomitej części spełniać obowiązek alimentacyjny w wymiarze finansowym, tym bardziej, że z uwagi na charakter prowadzonej przez niego działalności ciężar osobistego dbania o utrzymanie

i wychowanie dzieci spoczywał na S. C.. W powyżej nakreślonej sytuacji nie można uznać, że zasądzona przez Sąd na rzecz małoletniego powoda renta jest zawyżona, nawet przy uwzględnieniu świadczenia z ubezpieczenia społecznego.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

Za podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, które po stronie powodów ograniczyły się do wynagrodzenia adwokata przyjęto art. 98 §1 k.p.c. w zw. z art. 391 §1 k.p.c. oraz §2 pkt 6 w zw. z §10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

SSA Marek Boniecki